

Keresztury Dezső: Arany János géniusza

A lángelme műveiben újdonságot és váratlanságot szoktak innepelni; a királylatkoztatószerű erőt: a szellem csodáját. Arany költői világa műveltségünk szerves elemévé vált, olyan természetes birtokunkká, melyet már alig látszik szükségesnek ápolni.

Szellemeinek váratlansága, alkotásainak egyszerűsége nemigen válik tehát tudatossá közönségünk körében.

Ő maga sem hangsúlyozta eredetiségét. Mintaképek tekintélyével támasztotta alá a maga igazát.

Alávetette magát a nyelv törvényeinek, s mégis, egy magyar költőben sem volt annyi kifejezésbeli merészség, mint benne. A költői művészig mesterének mutatta magát, aki csak a hangzás dísz változataiban, a formák tökéletességében, a képek biztos és eleven rajzában leli örömet, s közben egy nagyarányú, új magyar világot épített fel.

Arany nem a semmiből épített világot magának; a valóság zűrzavaros, ellenséges anyagát formálta át költészetté. A nép világából indult ki, de felhasználta mindazt, amit - mint értékes ércet - a régiségből is kibányászhatott. Bölcsője „magyarra ringatta”; kötelességfudása hazájában jelölte ki helyét; meggyőződése volt, hogy az igazi költő „az legyen, mi népe”.